

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 24. De Donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

ri dederit, id est fidejusserit, §. Si vero in personam, *instit.* De satisfactionibus. Unde obiter notandum est, verba aliquando improprie sumi pro subiecta materia, ut in d. c. Odoar *ius verba adone a cautione.*

Sanè Philippus Palcher, Rex Galliarum, referente Choppino *Politia sacra lib. 3. cap. 2. num. 2.* vetuit bona mobilia Clericorum pro debito apprehendi, & venire publice seu subhastari, quantumvis Pontificibus iniurius. Et Clemens VII. per Bullam incip. *Cum ex multorum,* decrevit causas cessionis vel discussionis bonorum, aut dilationis quinque annalis, expediendas infra brevem terminum. Paulus verò III. per Bullam incip. *Nora,* vetuit litteras moratorias per quoscumque Judices concedi. Zypæus d. tit. ubi subjungit, Edicto anni 1540. presbyteros, si adsistant, quos vulgò Banca ruptos seu Fallitos vocant, eorumve occultent bona, puniri per apprehensionem temporalium; ac solutiones hodie non impediri per exceptionem non numeratam pecuniarum: cui hodie locum non esse, censuit Concilium Brabantiarum 4. *Sep. samb. 1545.*

8. Alioqui si quis per errorem indebitum solverit, qui repeti solutum possit, dubium non est, *toto Tit. D. De condict. indeb.* Sed quia hoc casu actor intendit se debitum solvisse, & reus negat, quaritur, uter probare debeat, quod fuerit indebitum. Distinguit Pontifex in cap. *ult. hoc tit.* hoc modo: Si reus idemque creditor, fateatur sibi solutum esse, sed neget fuisse indebitum, quod solutum est, tunc actori incumbet probatio, indebitum solutum fuisse quia ei incumbit probatio, qui agit; contraque actorem præsumptio est juris, cum nemo præsumatur jactare suum, nec verisimile sit, quemquam tam esse supinum in rebus suis, ut solvat aliquid, quod non debet. Sin reus neget, sibi solutum esse, & actor probet, tunc reus debet probare debitum fuisse, quod solutum est, quia jam præsumptio juris est contra reum, propter mendacium, *l. Cum de indebito 25. D. De probationibus.*

TITULUS XXIV.

De Donationibus.

§. I.

Quid sit Donatio & quotuplex.

1. 2. Donatio unde dicta & definitio.
3. Duplex est, mortis causa, & inter vivos.
4. Mortis causa donatio in quo legatis aequiparatur.
5. Donatio inter vivos qua fit.
6. 7. Illam facile revocari, hanc non nisi ex certis causis.

Quamquam verius sit, donationem de jure novissimo esse contractum, & quidem stricti juris, *l. Eum 22. & l. Hereditatem 28. D. eod.* (quamvis an contractus sit nominatus, an vero innominatus, disputent Interpp. Bart. *ad l. Iurisgenium 7. D. De pactis, Jason. ad l. Cum mora 6. Cod. De transact.* tamen summum Pontificem imitari, rectè eam à contractibus separamus, & subijcimus Tit. *De solutionibus;* tum quia magis pertinet ad causam liberalitatis, quam obligationis seu contractus quandoquidem qui donat, non id agit, ut alterum sibi obliget, quod contractibus est proprium, sed ut donatarium, id est eum, cui donat, beneficio afficiat; nec aliam ob causam det, quam ut liberalitatem exerceat: tum ut paulatim à donationibus propriis de quibus hic agendum, ad ultimas voluntates, quæ etiam sunt quædam donationes, sed improprie, perveniamus.

1. Dicitur autem Donatio à Donando, quasi Dono datum vel Doni datio, *l. Senatus 35. §. 1. D. De mortis causa donat.*

2. Definiri proinde potest liberalitas, quæ nullo jure cogente exercetur, *l. 1. in prin. l. Donari 29. D. hoc tit. l. Donari 28. D. De reg. juris.* Exercetur inquam, donando vel remittendo: nam remissio certi alicujus juris donatio est *l. Si quis 12. D. de novationibus. & similibus.*

3. Donationum alia est mortis causa, alia inter vivos. Mortis causa donatio, est quæ fit propter mortis suspensionem; ita scilicet, ut donator exprimat se mortis causa donare, vel aliunde

aliunde ita donare constat: alias enim præsumitur absolute & inter vivos donare, licet expressus & in extremis vitæ constitutus donec, *l. Si a 42. in fine D. de mortis causa donat.* Ac propterea impropria hæc donatio est, quia non fit ex mera liberalitate, ut perpetuo res fiat donatarii, sed ut certis casibus ad donatorem redeat, *l. 1. D. d. t.*

4. Cum verò ob mortis fiat suspitionem, ad exemplum legatorum, modus acquirendi domini est civilis, quia dominium rei donatæ à morte donantis transfertur in donatarium extra traditionem, sicut legatum transit in legatarium, *l. 1. §. 2. D. de Publ. in rem act.* & fere legatis exæquat. Nam & eodem modo revocatur, & morte donatoris demum confirmatur, & Lex Falcidia, quæ legatis modum imponit, etiam ad donationis mortis causam porrecta est.

5. Dico, fere quia naturæ & substantia differt donatio causa mortis à legato. Neque enim perficitur nisi consensu duorum, scilicet donatoris & donatarii, cum legatum solius testatoris consistat voluntate. Et qui donat mortis causam, potest sibi hanc legem imponere, ne rem donatam revocare possit, *l. Si alienam 13. §. fin. D. de mortis causa donat.* quod non potest, qui legat, *l. Si quis 12. D. de legat. §. fideicom. l. 3.*

6. Inter vivos donatio est, quæ fit sine ulla mortis suspitione, ex mera liberalitate, & ea mente ac proposito, ut res donata statim fiat accipientis, nec ullo casu ad donatorem revertatur. Et ideo semel perfecta hujusmodi donatio temerè revocari non potest: in quo distinguitur à donatione causa mortis, quæ faciliè revocatur. Primum quidem, si facta tali donatione in infirmitate, & valuerit dein donator. Latè Costalius *ad l. Non omnia 19. D. Si certum petatur* Secundò, si donatarius ante donatorem decesserit, *l. Si filiofamilias 23. de mortis causa donat.* Tertiò, si donatorem ponituerit donationis, *l. Non omnis in princ. §. 1. Qui mortis 35. D. d. t.* si quidem donans causa mortis, mavult quidem donatarium habere rem donatam, quam hætedem suam, magis tamen se, quam donatarium. In quo posteriori rursus distinguitur à donatione inter vivos. Datur autem ad hanc revocandam conditio ob causam danti, vel utilis in rem a Rio, *l. Qui mortis 30. §. d. l. Senatus §. 3. d. t.*

7. Dixi, non posse temerè revocari, quia ex

certis causis potest, veluti ob ingratitude[m] donatarii probatam; ut si probetur impius inanus, vel atroces inurias, vel grave damnum donatori intulisse, vel vitæ ejus insidiatum, revocari quidem tunc potest à donatore, non tamen ab ejus hærede, *c. ult. h. t. l. fin. Cod. eod.* Idque obtinet, licet adjecta esset clausula in instrumento donationis, de re non revocanda ob ingratitude[m]. Quod si tamen aliquid horum factum sit à donatario, & donator tacuerit, nec revocaverit donationem, non poterit postea donatoris hæres donationem eodem nomine revocare; cum revocatio illa fiat ad vindictam ingratitude[m], quæ vindicta cum persona donatoris extinguitur, *d. c. ult. in fin. h. t.*

Similiter probabile est, donationem omnium bonorum, vel maioris partis, (quam validam multi probabiliter existimant, per *l. 8. C. de revoc. can. 1. §. Cod. de inoffic. donat.*) revocari per subsequentem liberorum, justorum scilicet, vel per subsequens matrimonium, non etiam naturalium aut beneficio Principis natalibus restitutorum, per *text. in l. Si unquam Cod. de revoc. don. ad quam latè Tiracq. etiam si facta esset Ecclesiæ, can. Licet §. ibi Glos. xvii. qu. 4.*

§. II.

Qualis in dubio fieri debeat interpretatio donationis inter vivos.

1. Donationes hujusmodi plenissimè interpretantur.
2. Ultimas voluntates plenius.
3. Contractus plenè.

1. **Q**uoniam verò donatio hæc inter vivos ex mera liberalitate proficiscitur donatoris, ideo in dubio, hoc est quando non constat satis ex verbis, quid donator senserit, latissima fit interpretatio pro donatario, *c. Cum dilecti 6. hoc tit.* ut accipiatur id, quod donatio est commodissimum, nempe donatorem non id, quod est minimum, sed quod est summum, donare voluisse. Et propterea si quis donaverit aliquem ex suis equis, nec appareat, de quo senserit aut quem donare voluerit, optimus præstare debet, quia præsumit lex & Canon hanc fuisse mentem & intentionem donatoris, ut optimum donaret, cum ex mera liberalitate donet, *d. c. Cum dilecti* Pari modo si Episcopus cum consensu patris utatur

R r 2

hæc

hac simplicitate verborum, *Concedimus vobis illam Ecclesiam*, censetur uterque concedere totum jus, quod quisque habet in ea Ecclesia: patronus quidem jus patronatus; Episcopus verò quod tēporaliter obtinet in eadem, *c. Pastoralis 7. h. 1.*

2. Secus in ultimis voluntatibus, in quibus non plenissima, sed plenior fit interpretatio, *l. In testamentis 12. D. de reg. juris.* Unde si quis equum aliquem legaverit alicui ex suis, equis, nec expellerit quem, datur quidem legatario electio, ut non cogatur pessimum accipere; non tamen potest eligere optimum, sed aliquem inter optimum & pessimum, *l. Legato generaliter 37. D. De legat. 1.* quia non intelligitur testator tam liberalis, quam qui donat inter vivos. Nam testator donatum, cum morietur, & cum amplius bonis suis frui non poterit, donator verò inter vivos etiam cum ipse uti possit.

3. In contractibus autem non plenissima, nec plenior, sed plena fit interpretatio, id est ut contractus potius valeat, quam pereat, *l. Quoties 12. D. De reb. dubiis.* Et ideo datur creditori electio: ut si, v. g. equum aliquem ex suis, quos domi habet, vendiderit, sine expressione ullius, possit tradere, quem velit etiam pessimum, quia id sufficit, ut contractus subsistat. Et hoc est, quod habet Regula Juris, semper in obscuris quod minimum est sequendum esse, *l. Semper 9. D. de R. I.*

§. III.

Quo pacto Donatio inter vivos perficiatur

1. Iure veteri non nisi traditione rei perficiebatur donatio.
2. Iure novo etiam solo consensu.
3. Donatio excedens 500. solidos insinuari debet.
4. Exceptio.

Ceterum cum donatio inter vivos, proprie accepta, sit potius species traditionis, quam obligationis, quæri hic quoque potest, an qui donavit aliquid, quod non tradidit, obligetur donatario, ut cogi possit dare, quod promisit. Jure quidem veteri *D. & Cod.* donatio hujusmodi non perficiebatur nudo pacto seu consensu, sed traditione rei & hac sola ratione dici poterat modus naturalis ac-

quirendi domini, juxta §. *Per traditionem 40. Instit. de rer. divis.* nec aliter oriebatur actio ante traditionem, quam si donatarius fuisset stipularus, rem donatam sibi tradi, *l. Si tibi pecunia 20. D. de reb. cred. l. 1. & l. Quisquis C. eod.*

2. At verò Justinianus Imp. hoc correxit, voluitque donationem solo consensu seu voluntate, quovis modo manifestata, perficere, & habere in se necessitatem traditionis, ad exemplum venditionis, etiam si forte donatarius non fuisset stipularus rem sibi tradi, §. *Alia autem Instit. hoc tit. l. Si quis argentum Cod. eod.* idque conditione ex lege, vel ex stipulatu actione, si adjecta stipulatio fuerit. Quod etiam sequitur Pontificio etiam ex nudo pacto datur actio, *ut dicitur sup. ad Tit. de pactis.* Unde patet, donationem inter vivos non esse modum acquirendi domini, sed causam, quia est causa traditionis, per quam dominium proxime acquiritur.

3. Quòd si donatio hæc excederet quingentos solidos seu aureos, insinuari actis intervenientibus apud Magistratum debet ex eiusdem Justiniani Constitutione, *in l. penult. Cod. eod.* Nam olim, si excederet donatio ducentos solidos, opus erat insinuatione, ad obviandum fraudibus non nullorum, ne possent subornare falsos testes, falsum producere instrumentum aut chitographum. Ideoque simpliciter & nude ei renuntiare nequit, *arg. l. Nemo potest 55. D. De legat.* Et facta absque insinuatione donatio est invalida, non quidem in totum, ut verius est novitile per inutile vitietur, sed ex parte, quæ quingentos solidos excedit.

4. Ab hac tamen necessitate insinuationis excipiuntur quædam donationes: ut in primis eæ, quæ fiunt in redemptionem captivorum, in refectionem ædium, ruina aut incendio consumptarum, vel à magistris militum factæ ipsi militibus, *l. penult. Cod. eod.* Secundò, donationes factæ à Principe, superiore non recognoscente, alicui privato, vel contra, *Gloss. in l. Sancimus & Authenti. Item Cod. eod.* Sed & insinuationis defectum supplet juramentum, *Gaili.*

2. Obf. 39.

§. IV. De

§. IV.

De divisione Donationis in Propriam & Impropriam.

1. Donatio alia Propria est, eaque irrevocabilis regulariter.
2. Alia Impropria, qua ex causa fit: veluti propter nuptias.
3. Donatio causa dotis remuneratoria.
4. Et donatio, qua fit sub modo vel conditione.

Donatio, de qua dixi, proprie donatio est pura & simplex, quam scilicet donatur sine ulla causa, ex mera liberalitate ea mente pergit, ut nullo casu velit rem donatam ad se reverti.

1. Impropria donatio est, qua fit ob causam aliquam sub modo vel conditione. Ob causam, ut Donatio propter nuptias, Donatio causa dotis Donatio remuneratoria, Donatio causa mortis.

2. Donatio propter nuptias est, qua vir aliquid uxori dat, invicem & securitatem dotis, ab ea, vel alio eius nomine, pro sustinendis oneribus matrimonii, acceptat. Et hoc olim vocabatur ante nuptias, neque post celebratas nuptias fieri poterat, cum prohibita esset donatio inter virum & uxorem. Hodie vero vocatur propter nuptias, quia Iulianus Imp. permittit donationem huiusmodi non solum antequam constante matrimonio, sed etiam initium sumere: exemplo dotium, quae constante matrimonio non solum augentur, sed etiam fiunt de novo, l. ult. Cod. de donat. ante vel propter nuptias, §. Et alius generis Inst. h. t.

3. Donatio causa dotis est, qua fit marito ab uxore, vel ab alio eius nomine, pro sustinendis oneribus matrimonii, l. Pro oneribus & passim Cod. De iure dotat. Unde & constante matrimonio revocari non potest, nisi maritus ad inopiam vergat, vel bona eius fisco inferantur, l. Si constante juncti, l. Si marito D. Solutio matrimonii.

4. Donatio remuneratoria est, qua fit invicem praestiti officii; unde irrevocabilis est, l. A. quibus Cod. Si pater 34. D. h. t.

5. Donatio sub modo est, qua aliquid cum certo modo, certa lege donatur, tot. Tit. Cod. de donat. qua sub modo, §. Et haec privato fa-

cta, si adiecto modo satisfactum non fuerit, a donatore impunè revocatur, l. ult. Cod. eod. Ceteroquin facta Ecclesiae non revocatur, ob modum non impletum, sed agitur ad ejus impletionem: nisi ipsi modo adiecta sit clausula revocatoria, haec vel similis. Et si modo non fuerit patitum, res donata repetatur, c. Verum inf. de condition. appositis.

§. V.

Quoniam donari possint.

1. Donare possunt rerum suarum plene domini.
2. Clerici proinde res Ecclesiae donare non possunt.
3. Nisi forte Episcopus construat & ariet Ecclesiam.
4. Limitatio huius.

1. **P**ostremo generaliter de donationibus quaritur, qui donari possint; Omnes scilicet & soli domini, qui liberam bonorum suorum administrationem habent, cum potestate alienandi. Hinc furiosus, & prodigus, cui bonis est interdictum, propter furiosum exitum, quem talis in bonis suis facere dicitur, donare nequit. Similiter nec minor xxv. annis, licet sit rerum suarum dominus. Sed neque permissa est donatio coniugibus inter se, toto Tit. Cod. de donat. inter vir. & uxorem; nec invicem parentibus & liberis, in potestate constitutis, l. Cum de bonis 11. Et l. Si ve emancipatis 17. C. h. t. l. Donatantes 25. Cod. de donat. inter vir. & uxorem. Licet his duobus casibus donatio morte donatoris convalescat, d. l. 17. Cod. h. t. l. 2. Cod. Si quis alicui vel sibi emerit. Sicut & juramento, c. Cum contingat sup. de iure iur. Gaill. 2. Observ. 38. Quin etiam donatio parentis in filium emancipatione confirmatur, d. h. 11. Et 17. C. h. t.

2. De Clericis vero hic specialiter quaesitum fuit: quibus quidem de bonis propriis seu patrimonialibus & quasi patrimonialibus donare licet, quantum velint, vel alio quocunque modo disponere, cum eorum sint plene domini: verum res Ecclesiae, etiam cui servantur, donare non possunt, cum donatio sit species alienationis, ut dixi supra ad Tit. de rebus Ecclesiae non alienand. Adeo, ut ne quidem Episcopus aut quilibet Praelatus eas donare possit, cum

non sit dominus, sed tantum procurator rerum Ecclesiasticarum, *c. Firmitatem 2. h. tit. de proinde meliorem quidem Ecclesie suae conditionem possit facere, deteriore non utique. Nisi et ei quantitas seu modicitas, vel loci consuetudo, à Canonibus non improbat, donationem permittat, cap. 3. hoc tit. § 3. vel nisi Episcopus in sua dioecesi Monasterium vel Ecclesiam aliquam construat quo casu, illud quidem ex rebus Ecclesie, cui præsudet, usque ad quinquagesimam partem reddituum illius Ecclesie: hanc vero ad centesimam, & non ultra, dotare permittitur, *can. Bona rei 74. xii. q. 2. c. Apostolica h. t.**

4. Quanquam si per huiusmodi subtractionem fructuum Ecclesia Cathedralis graviter lædatur, talis donatio foret revocanda, *d. cap. Apostolica. Et in his distinguitur Prælati Ecclesie à procuratore: cui licet à domino permilla sit libera rerum administratio nihil tamen earum, sive immobilium, sive mobilium, quæ servando seruari possunt, alienare potest sine consensu domini, l. Procurator totorum 63. D. de procurator. Res vero Ecclesie non exiguas nullus Prælatorum aliter donare potest, quam cum consensu Capituli, & ex iusta causa; adeo, ut ne quidem Episcopus Ecclesiam, in sua dioecesi sitam, pio alicui loco, veluti Monasterio, concedere possit sine consensu sui Capituli, *c. Pastoralis 7. hoc tit. Quo modo & Hospitalarii, id est Religiosi, qui hospitalibus præfunt, cum consensu Capituli domum aliquam suam alii loco religioso donare possunt, c. Inter dilectos 8. h. t.**

TITULUS XXV.

De peculio Clericorum.

1. Peculium quid sit.
2. Et ex quibus constet.
3. Constet vel ex bonis propriis Clericorum, quorum sunt domini.
4. 5. Vel ex bonis Ecclesie, aut intuitu Ecclesie acquisitis.
6. Clericos etiam illorum esse plene dominos probatur.

Non importune, ubi de donationibus egit Pont. & quia de testamentariis dispositionibus deinceps acturus est, interjicit hunc Titulum *De peculio Clericorum*, ut distinctius & melius intelligatur conditio bonorum, quæ Clerici sibi acquisiverint, & quatenus ex iis donare, testari, aliterve disponere valeant.

1. Dicitur autem Peculium, auctore Vlpiano in *l. Depositum §. 2. D. de peculio*, quasi pessilla pecunia. Illudque in primis Clericis competit, si veteres Canones spectemus, *can. Clerici can. Dno sunt xii. quæst. 1.* Verum cum hodie per recentiores Canones Clericis rerum possidentium amplior facta sit potestas, ideo peculium eorum triplex solet statui. Vel enim constat ex propriis Clericorum bonis, sive ea patrimonialia sunt, sive quasi patrimonialia, vel ex bonis Ecclesie; vel denique ex bonis intuitu Ecclesie acquisitis, *totò hoc tit. can. §. 2. xii. qu. 3.*

2. Propria bona Clericorum sunt, quæ vel ex successione hæreditaria, legato, fideicommissio, donatione, aut alio quocumque titulo, dummodò non occasione Ecclesie vel beneficii, Clericis obvenierint. Ac proinde eorum nomine comprehenduntur quasi patrimonialia, quæ scilicet acquirunt ratione Clericalis ordinis vel officii, sed alia ratione quam beneficii, veluti celebrando, concionando, canendo, confessiones audiendo. Vicarie temporali deserviendo, aut alias similes actiones spirituales exercendo. Similiter ea, quæ proprio labore & personali industria lucrantur, ex aliis, quam suorum beneficiorum, bonis.

3. Cum vero Clerici bonorum patrimonialium plene sint domini, perinde ut laici suorum, *can. Episcopi & duobus seqq. xii. qu. 1. c. Quia nos inf. de testam.* de iis etiam liberrime, quantum volunt & cui volunt donare aut alio quovis modo, sive inter vivos sive ultima voluntate, disponere possunt, *d. can. Episcopi & alii, cap. 1. vers. Si autem cum seq. cap. Relatum 11. c. Requisisti. inf. de testam.* Idem dicitur de quasi patrimonialibus, *juxta Navar. de relictibus Ecclesie qu. 1. monito 29.* quia illa dantur Clericis in mercedem laboris ac servitii & operæ personalis præstitæ, vel liberaliter in satisfactionem, absque ullo onere, tacito vel expref-